

TÜRK DİN PSİKOLOGLARI (1949 – 2010) ÜZERİNE BİYOGRAFİK BİR ARAŞTIRMA - III

Mustafa KOÇ (*)

ÖZ

Üç ayrı makale formatında tasarlanan araştırmadaki ikinci makalenin devamı niteliği taşıyan bu üçüncü makalede, alfabetik sıraya göre üniversite isimleri dikkate alınıp din psikolojisi alanında çeşitli üniversitelerde çalışan akademisyen din psikologlarının biyografik bilgilerinin verilmesine devam edilmiştir. Makalenin devamında yine aynı çerçevede, bu alanda çeşitli üniversitelerde çalışıp emekli olan akademisyen din psikologlarının biyografik bilgilerine de yer verilmiştir. Son olarak din psikolojisi alanında akademik/üniversite dışında çalışan bazı akademisyen Türk din psikologlarının biyografik bilgilerinin de yer aldığı makalenin sonuç bölümünde ise, üniversitelerin isimleri ölçü alınarak biyografik bilgileri verilen din psikologlarına ilişkin genel bir analiz yapılmıştır. Ayrıca bu bağlamda, Türkiye'deki din psikolojisi bilim dalının gelişimi ekseninde din psikologlarının daha organize bir şekilde çalışabilmesine olanak sağlayacak bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler : Din Psikoloğu, Biyografi, Türkiye, Literatür

ABSTRACT

A Biographical Study on Turkish Psychologists of Religion (1949 – 2010) - III

This is the third article of an research which deals with the biographical information of retired psychologists/scholars, who worked in various universities in the same field, under the same framework. In the article, the biographies of these psychologists of religion are studied based on an alphapedical order of university names. Finally, in the results section of the article, the biographical information of Turkish psychologists of religion working in the field of psychology of religion outside of a university or academic environment is also included. A general

* Dr. University of Edinburgh, Scotland / Edinburgh – UK; Visiting Research Fellow / Misafir Araştırma Görevlisi, (e-posta: mustafakoc@london.com)

analysis is made of the psychologists of religion, which gives their biographical information based on the universities' names. Suggestions were made in order to provide the opportunity to work in a more organized fashion in the development in the domain of psychology of religion science within Turkey.

Keywords: *Psychologist of Religion, Biography, Turkey, Literature*

Giriş

1949-2010 yılları arasını kapsayan dönemle sınırlandırılarak Türk din psikologları üzerine yapılan biyografik çalışmanın üçüncü makalesinin bu bölümünde de, konuyla ilgili birinci makalede yer alan ve ikinci makalede de devam edilen “a. Din Psikolojisi Alanında Çeşitli Üniversitelerde Çalışan Akademisyen Türk Din Psikologları ve Biyografik Bilgileri” başlığı altında ele alınan bölüme devam edilmiştir.¹

• Rize Üniversitesi İlahiyat Fakültesi [Rize] – (t)

- Ahmet Albayrak (Doç. Dr.)

1967 Bursa doğumlu olan Albayrak, Rize Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.’nda öğretim üyesidir. 1988 yılında Bursa İmam-Hatip Lisesi’ni bitiren Albayrak, 1992 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden mezun olmuştur. Bir süre Millî Eğitim Bakanlığı’na bağlı orta dereceli okullarda öğretmenlik yapan Albayrak, 1995 yılında aynı üniversitede, “*Ergenlerin Dini Gelişiminde Sevgi ve Korku Motifinin Etkinliği: Yarı Deneysel Araştırma*” isimli teziyle yüksek lisansını tamamlamıştır. Daha sonra 2001 yılında yine adı geçen üniversitede, “*Muhammed İkbalin Kişiliği ve Öngördüğü İnsan Modeli*” başlıklı teziyle de doktorasını bitiren Albayrak, 2010 yılında “*Üniversite Gençlerinin Dua Tutum ve Davranışları*” adlı çalışmasıyla da doçent unvanını almıştır.

Bir din psikoloğu olarak Albayrak’ın özel ilgi alanları ise; “(a) ergenlik psikolojisi, (b) ergenlerin dinsel gelişimi, (c) sevgi kavramı, (d) kişilik psikolojisi, (e) muhammed ikbal’in insan modeli, (f) değerler psikolojisi; (g) dini tecrübe, (h) transpersonel psikoloji, (i) tasavvuf psikolojisi, (j) ruh sağlığı ve din ilişkisi ve (k) pastoral psikoloji” gibi konulardır.

¹ Bu araştırmanın ikinci makalesinde, ‘Dicle Üniversitesi İlahiyat Fakültesi ile Ondokuz Mayıs Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi’ arasında alfabetik sıraya göre yer alan üniversitelerdeki aktif olarak çalışan din psikologlarının biyografik bilgileri için ayrıca bkz. Koç, Mustafa, “Türk Din Psikologları (1949-2010) Üzerine Biyografik Bir Araştırma-II”, *EAÜİFD.*, s: 35, Erzurum, 2011, s. XX-XX

Albayrak, İngilizce ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: Rize Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi / (53100) Rize
İş telefon: 0 464 214 11 21-22
E-posta: ahmetalbayrak1@yahoo.com²

• **Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi** [Adapazarı] – (u)
- Abdulvahit İmamoglu (Doç. Dr.)

1955 Trabzon / Köprübaşı doğumlu olan İmamoglu, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nda öğretim üyesidir. İlkokulu Köprübaşı'nda bitiren İmamoglu, 1972 yılında Sürmene Lisesi'nden mezun olmuştur. 1977 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden teoloji lisansı alarak mezun olan İmamoglu, lisansüstü çalışmaları kapsamında 1991 yılında Atatürk Üniversitesi'nde, "*Mehmet Akif'te Dini Hayatın Psikolojisi*" adlı teziyle doktorasını tamamlamıştır. 1984 yılında akademik yaşamına Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak başlayan İmamoglu, 1991 yılında aynı üniversitede yardımcı doçent unvanını almıştır. Daha sonra 1997 yılında Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne öğretim üyesi olarak geçen İmamoglu, 2005 yılında ise "*Psiko-Sosyal Açıdan Rüya ve İstihare*" isimli çalışmasıyla doçent olmuştur.

İmamoglu, İngilizce ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: Sakarya Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi / Adapazarı
İş telefon: 0 264 277 40 02 / D. N. 132
E-posta : abdulvht@sakarya.edu.tr

- Ayşe Şentepe (Arş. Gör.)

1982 İstanbul doğumlu olan Şentepe, Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nda araştırma görevlisidir. 1993 yılında Gümüşsuyu İlköğretim Okulu'nu bitiren Şentepe, 2000 yılında Kadıköy Anadolu İmam-Hatip Lisesi'nden mezun olmuştur. 2006 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden teoloji alanında lisans derecesini alan Şentepe, lisans eğitimi sürecinde ise Erasmus Öğrenci-Değişim Programı kapsamında 2005-2006 bahar yarıyılına Belçika'daki Katolik Leuven

2 Rize Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi
[<http://ilahiyat.rize.edu.tr/>], (Temmuz-2010)

Üniversitesi'nde devam etmiştir. Akademik yaşamına, 2009 yılında Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde araştırma görevlisi olarak başlayan Şentepe, yine aynı yılda Marmara Üniversitesi'nde, "*Yaşlılık Döneminde Temel Problemler ve Dini Başa Çıkma*" isimli teziyle yüksek lisansını tamamlamıştır. Şentepe, Sakarya Üniversitesi'nde halen din psikolojisi alanında doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Şentepe, İngilizce ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi / Adapazarı

İş telefon: 0 264 277 40 02

E-posta : aysentepe82@gmail.com³

• **Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi** [Konya] – (v)

- Abdülkerim Bahadır (Doç. Dr.)

1965 Trabzon / Çaykara doğumlu olan Bahadır, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nda öğretim üyesidir. 1986 yılında Terme İmam-Hatip Lisesi'nden mezun olan Bahadır, 1991 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden teoloji alanında lisans derecesini almıştır. 1994 yılında Uludağ Üniversitesi'nde, "*Ergenlik Döneminde Dinî Şüpheler ve Tereddütler*" adlı yüksek lisans teziyle bilim uzmanı olan Bahadır, 1999 yılında ise aynı üniversitede hazırlamış olduğu, "*Hayatın Anlam Kazanmasında Psiko-Sosyal Faktörler ve Din*" isimli doktora teziyle de bilim doktoru unvanını almıştır. 1991-1993 yılları arasında Bursa'da öğretmenlik yapan Bahadır, 1993 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nda araştırma görevlisi olarak akademik yaşamına başlamıştır. 2001 yılında aynı anabilim dalında yardımcı doçent unvanını alan Bahadır, 2006 yılında ise "*Jung ve Din*" isimli çalışmasıyla doçent olmuştur.

Bahadır, Almanca ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: Selçuk Üniversitesi

İlahiyat Fakültesi / (42090) Konya

İş telefon: 0 332 323 82 50

E-posta : akerim@selcuk.edu.tr

3 Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi
[<http://www.if.sakarya.edu.tr/>], (Temmuz-2010)

- Adem Şahin (Doç. Dr.)

1965 Mersin / Mut doğumlu olan Şahin, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nda öğretim üyesidir. 1984 yılında Mut İmam-Hatip Lisesi'nden mezun olan Şahin, 1989 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde teoloji alanında lisansını tamamlamıştır. Ardından 1993 yılında Selçuk Üniversitesi'nde bitirdiği, “*Yetiştirme Yurtlarındaki Gençlerin Dinî Duygu, Düşünce, Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma*” isimli yüksek lisans teziyle bilim uzmanı olan Şahin, 1999 yılında ise Dokuz Eylül Üniversitesi'nde tamamladığı “*İlahiyat, Tıp ve Mühendislik Fakültelerinde Okuyan Öğrencilerde Dinî Hayatın Boyutları Üzerine Bir Araştırma*” adlı doktora teziyle de bilim doktoru unvanını almıştır. 1990 ve 1991 yılları arasında, Ağrı ve Konya'da bir süre öğretmenlik yapan Şahin, 1991 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'na araştırma görevlisi olarak atanmıştır. Daha sonra 2002 yılında aynı anabilim dalında yardımcı doçent olan Şahin, 2008 yılında ise “*Ergenlerde Dindarlık ve Benlik*” isimli çalışmasıyla da doçent unvanını almıştır.

Şahin, İngilizce ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: Selçuk Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi / (42090) Konya
İş telefon: 0 332 323 82 50
E-posta : adesahin@hotmail.com

- Abdülkadir Etöz (Yrd. Doç. Dr.)

1945 Kayseri / Develi doğumlu olan Etöz, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nda öğretim üyesidir. İlk ve orta öğrenimini Develi'de tamamlayan Etöz, 1964-1967 yılları arasında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Felsefe Bölümü'nde eğitim almıştır. Ardından 1967-1970 yılları arasında ise, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde, “*Gazali'nin Felsefeye Verdiği Değer*” isimli teziyle teoloji alanında lisans öğrenimini tamamlayan Etöz, üniversite yıllarında bir süre gazetecilik de yapmıştır. Daha sonra Aydın'da öğretmenlik ve Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü'nde müdür yardımcılığı görevlerinde de bulunan Etöz, bu süreçte eş zamanlı olarak Kayseri Akşam Lisesi'nde iki yıl felsefe derslerine girmiştir.

1980 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde öğretim görevlisi olarak akademik yaşamına devam eden Etöz, 1989 yılında Selçuk Üniversitesi'nde, “*Kur'an'da Sosyal Psikoloji*” isimli teziyle din sosyolojisi ve din psikolojisi alanında doktorasını bitirmiştir. Daha sonra 1993 yılında, adı geçen üniversitede yardımcı doçentlik unvanını almıştır.

Etöz, Arapça ve İngilizce bilmektedir.

İletişim bilgileri: Selçuk Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi / (42090) Konya
İş telefon: 0 332 323 82 50/D. N. 8182
E-posta : aketoz@selcuk.edu.tr

- Sevede Düzgüner (Arş. Gör.)

1983 Konya doğumlu olan Düzgüner, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nda araştırma görevlisidir. 1994 yılında Konya'daki Gazi Mustafa Kemal İlkokulu'nu bitiren Düzgüner, 2001 yılında ise Selçuklu Anadolu İmam-Hatip Lisesi'nden mezun olmuştur. 2005 yılında Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İDÖP'den, "*Tasavvuf ve Bioenerji İlişkisi*" başlıklı teziyle lisans derecesi alan Düzgüner, 2006 yılında Selçuk Üniversitesi'ne araştırma görevlisi olarak atanmıştır. 2008 yılında adı geçen üniversitede, "*Dine Psikolojik Yaklaşımda Değişimin Dinamikleri*" adlı yüksek lisans teziyle bilim uzmanı olan Düzgüner, halen aynı üniversitede din psikolojisi alanındaki doktora çalışmalarına devam etmektedir.

Düzgüner, İngilizce ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: Selçuk Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi / (42090) Konya
İş telefon: 0 332 323 82 50/D. N. 8013
E-posta : sduzguner@selcuk.edu.tr⁴

• **Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi** [Isparta] – (y)

- Habil Şentürk (Doç. Dr.)

1950 Kütahya / Gediz doğumlu olan Şentürk, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nda öğretim üyesidir. 1972 yılında İzmir İmam-Hatip Lisesi'nden mezun olan Şentürk, 1976 yılında İzmir Yüksek İslam Enstitüsü'nü bitirmiştir. 1993 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi'nde, "*Psikoloji Açısından Hz. Peygamberin İbadet Hayatı*" isimli teziyle doktorasını tamamlayan Şentürk, 2006 yılında ise, "*İslamî Hayatın Psikolojik Temelleri*" isimli çalışmasıyla da doçent unvanını almıştır.

Şentürk, İngilizce ve Arapça bilmektedir.

4 Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi
[<http://www.ilahiyat.selcuk.edu.tr/>], (Temmuz-2010)

İletişim bilgileri: Süleyman Demirel
Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Doğu Kampüsü / (32260) Isparta
İş telefon: 0 246 211 45 82
E-posta : habil@ilahiyat.sdu.edu.tr

- Hüseyin Certel (Doç. Dr.)

1957 Burdur / Bucak doğumlu olan Certel, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nda öğretim üyesidir. 1976 yılında Gönen Öğretmen Lisesi'nden mezun olan Certel, 1981 yılında Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'ni bitirmiştir. 1993 yılında Atatürk Üniversitesi'nde, “*Ebu Talib El-Mekki'de Tasavvufi Yaşayış*” isimli teziyle doktorasını tamamlayan Certel, yine aynı fakültede 1994 yılında yardımcı doçent olmuştur. Daha sonra Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne öğretim üyesi olarak geçen Certel, 2005 yılında “*Kur'an'da İnsan ve Neden Tasavvuf*” isimli çalışmalarıyla da doçent unvanını almıştır.

Certel, Almanca ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: Süleyman Demirel
Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Doğu Kampüsü / (32260) Isparta
İş telefon: 0 246 211 45 82
E-posta : certel@ilahiyat.sdu.edu.tr

- Bilal Sambur (Doç. Dr.)

1970 Batman doğumlu olan Sambur, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nda öğretim üyesidir. 1988 yılında Siirt Ticaret Lisesi'nden mezun olan Sambur, 1993 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde teoloji lisansını tamamlamıştır. Lisansüstü akademik çalışmalar yapmak üzere gittiği İngiltere'deki University of Birmingham'da 2000 yılında, “*Prayer in the Psychology of Religion with Special Reference to al-Ghazali, Ata Allah al-Iskandari, and Muhammad Iqbal*” isimli teziyle doktorasını bitiren Sambur, Türkiye'ye dönüşünde, Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde akademik yaşamına devam ederken 2004 yılında yardımcı doçent olmuştur. Daha sonra 2007 yılında, “*Bireyselleşme Yolu: Jung'un Psikoloji Teorisi ile İslâm'ın Aktüel Değeri*” isimli çalışmalarıyla doçent unvanını alan Sambur, halen doçentlik sonrası akademik çalışmalarına devam etmektedir.

Sambur, İngilizce ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: Süleyman Demirel
Üniversitesi İlahiyat Fakültesi
Doğu Kampüsü / (32260) Isparta
İş telefon: 0 246 211 45 82
E-posta : sambur@ilahiyat.sdu.edu.tr⁵

• **Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi** [Bursa] – (z)

- Hayati Hökelekli (Prof. Dr.)

1951 Yozgat doğumlu olan Hökelekli, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.’nda öğretim üyesidir. Teoloji alanındaki lisans eğitimini 1975 yılında Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü’nde tamamlayan Hökelekli, kısa bir süre çeşitli okullarda öğretmenlik de yapmıştır. 1977 yılında Bursa Yüksek İslam Enstitüsü’nde din psikolojisi alanında asistan olarak akademik hayatına başlayan Hökelekli, 1983 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde, “*Ergenlik Çağı Gençlerinin Dinî Gelişimi*” isimli teziyle doktorasını bitirmiştir. Ardından 1988 yılında ölüm psikolojisi üzerine yapmış olduğu çalışmayla doçent olan Hökelekli, 1995 yılında ise profesör unvanını almıştır. Halen adı geçen bu fakültede, Felsefe ve Din Bilimleri Bölümü başkanlığı da yapan Hökelekli, eş zamanlı olarak Din Psikolojisi A.B.D. başkanlığı görevini sürdürmektedir.

Bir din psikoloğu olarak Hökelekli’nin özel ilgi alanları ise; “(a) gençlerin dinsel gelişimi, (b) ölüm ve ölüm ötesi psikolojisi, (c) dinsel iletişim ile (d) din-ahlak ve değerler eğitimi” gibi konulardır.

Hökelekli, Fransızca ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: Uludağ Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi / (16140) Bursa
İş telefon: 0 224 243 13 37
E-posta : hayatihokelekli@hotmail.com

- İbrahim Gürses (Dr.)

1962 Bilecik doğumlu olan Gürses, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.’nda öğretim görevlisidir. 1974 yılında ilköğrenimini Yenişehir’de, 1980 yılında ortaöğrenimini ise Bilecik İmam-Hatip

5 Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi
[<http://ilahiyat.sdu.edu.tr/>], (Temmuz-2010)

Lisesi'nde tamamlayan Gürses, 1987 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden teoloji alanında lisans derecesini almıştır. Diyanet İşleri Başkanlığı kadrosunda Bursa ili Yenişehir ilçesinde bir süre din görevlisi olarak çalışan Gürses, 1990 yılında Uludağ Üniversitesi'nde, "*Elmalılı Tefsiri'nde Psikoloji Konuları*" isimli teziyle yüksek lisansını bitirmiştir. Ardından yine aynı üniversitede 1999 yılında, "*Çağdaş Kişilik Teorileri ve İslâm Kişilik Modelinin Karşılaştırılması: Üniversite Öğrencileri Üzerinde Sosyal Psikolojik Bir Araştırma*" adlı teziyle de doktorasını tamamlamıştır. Daha sonraki süreçte ise Türkmenistan Devlet Üniversitesi'nde bir yıl misafir öğretim üyesi olarak çalışan Gürses, halen yine din psikolojisi alanında 'kişilik ve din ilişkisi' üzerine doçentlik çalışmalarını sürdürmektedir.

Gürses, İngilizce ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: Uludağ Üniversitesi
İlahiyat Fakültesi / (16140) Bursa
İş telefon: 0 224 243 13 37
E-posta : ibrahimgurses@hotmail.com

- Akif Hayta (Öğrt. Gör.)

1968 Giresun / Eynesil doğumlu olan Hayta, Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nda öğretim görevlisidir. 1978 yılında ilköğrenimini Eynesil'de, 1984 yılında ortaöğrenimi ise Vakıfkebir İmam-Hatip Lisesi'nde tamamlayan Hayta, 1990 yılında Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden teoloji alanında lisans derecesini almıştır. 1993 yılında adı geçen üniversitede, "*Psiko-Sosyal Uyum ve Dinî Pratikler: Bursa İlahiyat Örneği*" isimli teziyle yüksek lisansını bitiren Hayta, doktora çalışmalarına bir süre Dokuz Eylül Üniversitesi'nde devam etmiştir. Daha sonra söz konusu bu çalışmalarına, akademik yaşamını sürdürdüğü Uludağ Üniversitesi'nde devam etme kararı alan Hayta, halen bu üniversitede, "*Yakın İlişkiler ve Din: Bağlanma Teorisi ve Tanrı Tasavvuru*" isimli doktora tez çalışmalarına devam etmektedir.

Hayta, İngilizce ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi / (16140) Bursa
İş telefon: 0 224 243 13 37
E-posta : akifhayta@hotmail.com⁶

6 Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi [<http://ilahiyat.uludag.edu.tr/>], (Temmuz-2010); Öcal, Mustafa, Kuruluşundan Günümüze Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Özal Matbaası, İstanbul-2006, s. 129-188

b. Din Psikolojisi Alanında Çeşitli Üniversitelerde Çalışıp Emekli Olan Akademisyen Türk Din Psikologları ve Biyografik Bilgileri

Makalenin bu bölümünde ise, Türkiye'deki çeşitli üniversitelerde din psikolojisi alanında akademisyen olarak çalışıp emekli olan -birinci kuşak-akademisyen Türk din psikologlarının isim listesi verilmiştir. Söz konusu liste yapılırken de; alfabetik sıraya göre akademisyenlerin ad ve soyadları esas alınarak biyografik bilgileri aktarılmıştır.

- Ali Murat Daryal (Prof. Dr.)

1931 İstanbul doğumlu olan Daryal, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nden emekli öğretim üyesidir. Babasının süvari subayı olması ve süvari birliklerinin genellikle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde bulunması sebebiyle çocukluğunu bu bölgelerde geçiren Daryal, ilkokulu Ağrı'da, ortaokulu ise Gaziantep'te bitirmiştir. Daha sonra İstanbul'a gelerek Taksim Erkek Lisesi'nden mezun olan Daryal, yüksek öğrenimini de 1959 yılında, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Arap-Fars Filolojisi'nden filoloji alanında lisans derecesini alarak tamamlamıştır.

1980 yılından itibaren Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde, 'din psikolojisi' dersleri vermeye başlayan Daryal, 1988 yılında, "*İslam'ın Doğuş ve İlk Yayılışının Psiko-Sosyal Açısından Tahlihi*" adlı teziyle doktorasını bitirmiştir. 1991 yılında doçent olan Daryal, 1998 yılında ise din psikolojisi alanında profesör unvanını almıştır.

03.08.1998 tarihinde yaş haddinden emekliye ayrılan Daryal, halen İstanbul'da yaşamaktadır.⁷

- Bedii Ziya Egemen (Prof. Dr.)

1906 Radoviç doğumlu olan Egemen, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden emekli öğretim üyesidir. 1937 yılında Geissen Üniversitesi Felsefe Fakültesi'nden mezun olan Egemen, doktorasını Frankfurt Üniversitesi'nde yapmıştır. Bir süre Ankara Üniversitesi Dil-Tarih ve Coğrafya Fakültesi'nde doçent unvanı ile öğretim üyesi olarak çalışan Egemen, 20 Nisan 1953'te Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne profesör olarak atanmıştır.

1965 yılında uzmanlık alanıyla ilgili inceleme ve araştırmalar yapmak üzere Almanya ve İsviçre'ye giden Egemen, 29.11.1966 tarihli Üniversite-

7 [Yazarı Yok] *Marmara Üniversitesi İlahiyat Haber Bülteni*, İstanbul-2008, S. 3, s. 28-29

lerarası Kurul toplantısında, 1966 yılı pedagoji doçentliği bilim jürisine asil üye olarak seçilmiştir. Frankfurt Uluslararası Yüksek Pedagoji Enstitüsü ile işbirliği yapan Egemen, burada Türk milli eğitim sistemine ilişkin yıllık raporlar hazırlamıştır. Uluslararası Sonnenberg seminerlerine de katılan Egemen, o günkü ismiyle “Milletlerarası Terbiye İlmi Dergisi”nin yazar kadrosuna seçilmiştir. Öte yandan dönemin Türk milli eğitim hizmetlerinde çok sık görev alan Egemen, 14.05.1954-22.08.1955 ile 23.10.1959-02.06.1960 tarihleri arasında, iki kez Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nde dekanlık görevinde bulunmuştur.

Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğretim üyesi iken yaş haddinden emekliye ayrılan Egemen, 01.17.1967 tarihinde ölmüştür.

- Erdoğan Fırat (Prof. Dr.)

1938 Uşak doğumlu olan Fırat, Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.’nden emekli öğretim üyesidir. İlk ve orta öğrenimini Uşak’ta tamamlayan Fırat, 1962 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden mezun olmuştur. Ardından 1962-1964 yılları arasında Tokat İmam-Hatip Okulu’nda; 1964-1967 yılları arasında Antalya İmam-Hatip Okulu’nda ve 1967 yılında ise Afyon İmam-Hatip Okulu’nda meslek dersleri öğretmenliği yapan Fırat, 1967-1970 yılları arasında Kayseri Yüksek İslam Enstitüsü’nde Tasavvuf Tarihi öğretmenliği ve müdür yardımcılığı görevlerinde bulunmuştur.

1969-1970 yılları arasında Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bilimsel araştırmalar yapmak üzere Fransa’ya gönderilen Fırat, 1972 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi Kürsüsü’ne asistan olarak atanmıştır. Yine adı geçen üniversitede 1977 yılında, “*Üniversite Öğrencilerinde Allah İnancı ve Din Duygusu*” isimli teziyle doktorasını bitiren Fırat, 1983 yılında ise, “*Şahsiyet Gelişiminde Tövbenin Fonksiyonu*” isimli teziyle doçent unvanını almıştır.

2005 yılında yaş haddinden dolayı emekliye ayrılan Fırat, halen İzmir’de yaşamaktadır.

- Kerim Yavuz (Prof. Dr.)

1941 Antalya / Elmalı doğumlu olan Yavuz, Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.’nden emekli öğretim üyesidir. İlk ve orta öğrenimini Antalya’da tamamlayan Yavuz, 1966 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden mezun olmuştur. 1967 yılında devlet bursuyla

doktora eğitimi için Almanya'ya gönderilen Yavuz, 1973 yılında Albert Ludwing Üniversitesi'nde, "*Der Islam in Werken Moderner Türkischer Schriftsteller*" isimli teziyle doktorasını bitirmiştir. Ardından 1974 yılında Türkiye'ye dönen Yavuz, Atatürk Üniversitesi İslami İlimler Fakültesi'nde asistan doktor unvanıyla akademik yaşamına başlamıştır. 1979 yılında, "*Çocukta Dini Duygu ve Düşüncenin Gelişmesi*" adlı çalışmasıyla doçent olan Yavuz, 1989 yılında ise profesör unvanını almıştır. 1991 yılında Erciyes Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ne öğretim üyesi olarak atanan Yavuz, 1994 yılında Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nin kurucu dekanlığına getirilmiştir. Adı geçen bu fakültede ise üç dönem dekanlık ve bölüm başkanlığı görevlerinde bulunmuştur.

2008 yılının Ekim ayında yaş haddinden emekliye ayrılan Yavuz, halen Antalya'da yaşamaktadır.

- Neda Armaner (Prof. Dr.)

1920 İstanbul doğumlu olan Armaner, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nden emekli öğretim üyesidir. İlköğrenimini İstanbul'da başlayıp Konya'da bitiren Armaner, ortaöğrenimini ise Ankara Kız Lisesi'nde tamamlamıştır. Orta öğreniminin ardından 1953 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden mezun olarak, adı geçen bu üniversiteden teoloji alanında ilk lisans derecesine sahip olanların arasında yer almıştır.

1953-1959 yılları arasında Edirne Kız Öğretmen Okulu ve Edirne Lisesi'nde öğretmenlik yapan Armaner, 1959 yılında Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi kürsüsünde asistan olarak akademik çalışmalarına başlamıştır. 1963 yılında, "*İnanç ve Hareket Bütünlüğü Bakımından Din Terbiyesi*" isimli doktora tezini bitirerek 'bilim doktoru' unvanını alan Armaner, 1972 yılında ise adı geçen üniversitede, "*Psiko-Patolojide Dini Belirtiler Üzerine Bir Araştırma*" adlı çalışmasıyla doçent olmuştur. Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde uzun yıllar öğretim üyesi olarak çalışan Armaner, 1974 yılında bir süre kürsü başkanlığı da yapmıştır.

1987 yılında yaş haddinden emekliye ayrılan Armaner, halen İzmir'de yaşamaktadır.⁸

8 Yukarıda ismi geçen emekli din psikologlarından birisi de Nebile Arslan (Dr.)'dir. Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Din Psikolojisi A.B.D.'nden emekli olan Arslan ile yapılan telefon görüşmesi sonucunda, kendi biyografik bilgilerinin bu çalışmada yer almasını istememiştir (Ağustos-2009).

c. Din Psikolojisi Alanında Akademia Dışından Çalışan Akademisyen Türk Din Psikologları ve Biyografik Bilgileri

Türkiye bilim tarihi açısından geçmişi oldukça kısa olan din psikolojisi bilim dalında, akademia/üniversite dışından da akademik çalışma yapan birçok din psikoloğu vardır. Akademia dışından çalışma yapan din psikologları, genellikle Milli Eğitim Bakanlığı ve Diyanet İşleri Başkanlığı gibi çeşitli kamu kurum ve kuruluşlarında öğretmen, vaiz, müdür vb. unvanlarla çeşitli kamu görevlerinde çalışmaktadırlar. Öte yandan bu makale kapsamında yapılan araştırmada, -güncel bir veri olarak- lisansüstü akademik çalışmalar bağlamında doktora sonrası çalışmalarını devam ettirerek akademia dışından din psikolojisi alanında 'doçent' unvanı alan bir din psikoloğu olmadığı saptanmıştır (Temmuz-2010).

Makalenin bu son bölümünde de, Türkiye'deki çeşitli kamu kurumlarında çalışan ve eş zamanlı olarak din psikolojisi alanında akademia dışından çalışma yapmış -sınırlı sayıda- akademisyen Türk din psikologlarından bazılarının biyografik bilgilerine yer verilmiştir. Söz konusu isimler belirlenirken de; hacim olarak makalenin sayfa sayısını artırmamak amacıyla -ulaşılabildiği kadarıyla- iki kamu kurumundan birer örnek verilmekle yetinilmiştir. Dolayısıyla alfabetik sıraya göre, lisansüstü hazırlamış olduğu tezlerinin dışında herhangi bir telif ve/veya çeviri yayın listesi verilmeden birkaç din psikoloğunun kısaca biyografik bilgileri özetlenmiştir.

- İlhan Topuz (Dr.) [Milli Eğitim Bakanlığı – Öğretmen]

1969 Balıkesir / Bigadiç doğumlu olan Topuz, 1983 yılında Bigadiç İmam-Hatip Lisesi'nden ve 1986 yılında ise Balıkesir Lisesi'nden mezun olmuştur. 1994 yılında Boğaziçi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Bölümü'nden mezun olan Topuz, 4 yıl özel bir okulda rehber öğretmen olarak çalışmıştır. Bunun yanı sıra eş zamanlı olarak 1999 yılında Süleyman Demirel Üniversitesi'nde, "*Üniversite Öğrencilerinde Dinî Tutum ve Davranışlar*" isimli teziyle yüksek lisans eğitimini tamamlayan Topuz, 2003 yılında ise Uludağ Üniversitesi'nde, "*Dinî Gelişim Seviyeleri İle Dinî Başa Çıkma Tutumları Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma*" adlı teziyle de doktorasını bitirmiştir.

Topuz, halen Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı bir ilköğretim okulunda rehber öğretmen olarak çalışmaktadır.

Topuz, İngilizce bilmektedir.

- Mustafa Koç (Dr.)

[Londra Din Hizmetleri Müşavirliği – United Kingdom]

1975 Bursa / Keles doğumlu olan Koç, 1986 yılında ilköğrenimini Baraklı Köyü İlkokulu'nda; 1994 yılında orta öğrenimini de, Bursa İmam-Hatip Lisesi'nde tamamlamıştır. Ardından 1999 yılında yüksek öğrenimini ise Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nde, “*Yaşlılık Döneminde Ölüm Düşüncesi ve Âhiret İnancı*” adlı çalışmasıyla teoloji lisansı olarak bitiren Koç, 2002 yılında Uludağ Üniversitesi'nde, “*Ergenlik Döneminde Dua ve İbadet Psikolojisinin Ruh Sağlığı Üzerindeki Etkileri*” isimli teziyle din psikolojisi alanında yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. Daha sonra 2008 yılında ise yine aynı üniversitede, “*Yetişkinlik Döneminde Dindarlık İle Benlik Kavramı Değişkenleri Arasındaki İlişki*” adlı teziyle de adı geçen alanda doktora eğitimini bitiren Koç, ayrıca 2005 yılında Fransa'da, 2006 yılında İngiltere'de ve 2008 yılında ise Suudi Arabistan'da uzmanlık alanıyla ilgili kısa süreli olarak çeşitli konularda inceleme ve araştırmalar yapmıştır. Ardından 2009 yılında İngiltere/Londra'da “*Müslüman-Türk Diasporasının Ruh Sağlığı Profili*” ile “*Dinsel/Pastoral Danışmanlık*” konuları üzerine teorik-ampirik araştırmalarda bulunan Koç, hâlen Scotland/Edinburgh'daki University of Edinburgh'da, ‘*visiting research fellow/misafir araştırma görevlisi*’ statüsüyle din psikolojisi alanında post-doctoral research/doktora-sonrası bilimsel çalışmaları kapsamında “*A Study of Pastoral Counselling: The Sample of Edinburgh Turkish-Muslim Immigrants*” konulu araştırmasını sürdürmektedir.

Uzmanlık alanıyla ilgili, ‘uluslararası ve ulusal hakemli dergi’ statüsüne sahip süreli yayınlar olan çeşitli bilimsel dergilerde yayınlanmış çok sayıda telif ve çeviri makaleleri bulunan Koç, bilimsel içerikli çeşitli ulusal psikiyatri ve psikoloji ile psikolojik danışma ve rehberlik kongrelerinde birçok bildiri sunmuştur. Ayrıca çeşitli düzeydeki platformlarda birçok konferansa ve panele de konuşmacı olarak katılan Koç, yabancı dil olarak İngilizce ve Arapça bilmektedir.

Bir din psikoloğu olarak Koç’un başlıca özel ilgi alanları ise; “(a) gelişim ve din psikolojisi eksenli çocukluk, ergenlik, yetişkinlik ve yaşlılık psikolojisi, (b) dinsel yönelimler ve dindarlık tipolojileri, (c) dinsel ritüellerin psikolojisi, (d) din-ruh sağlığı ilişkisi, (e) Müslüman-Türk diasporasının ruh sağlığı, (f) dinsel/pastoral danışmanlık, (g) ölüm ve ölüm ötesi psikolojisi, (h) din psikolojisi tarihi ve literatürü, (i) benlik ve kişilik psikolojisi ile (j) bilişsel ve kültürel psikoloji” gibi konulardır.

Ayrıca mesleki yaşamına 1997 yılında Diyanet İşleri Başkanlığı'nda imam-hatip olarak başlayan Koç, 2004 yılında ise yine aynı kurumda vâizlik

kadrosuna atanmıştır. 2009 yılına kadar Bursa ilinde vaiz olarak çalışan Koç, hâlen T.C. Londra Büyükelçiliği Din Hizmetleri Müşavirliği hizmet bölgesi kapsamında bulunan Scotland/Edinburgh'da din görevlisi olarak mesleki hayatına devam etmektedir.

Koç, İngilizce ve Arapça bilmektedir.

İletişim bilgileri: T.C. Londra Din
Hizmetleri Müşavirliği / İngiltere - UK
İş telefon: 00 44 (0) 208 889 57 21
E-posta : mustafakoc@london.com

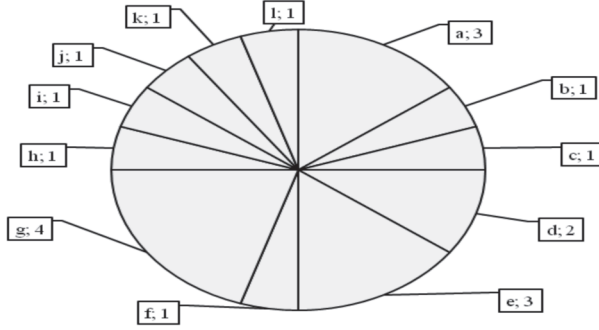
Sonuç

Bu makalede, din psikolojisi bilim dalıyla ilgili Türkiye'de akademik çalışma yapan Türk din psikologları hakkında genel anlamda biyografik bir değerlendirme ve analiz yapılmaya çalışılmıştır. Temel olarak Türkiye'deki üniversitelerin resmî internet siteleri taranıp buradaki bilgilerden yararlanılarak, konunun daha anlaşılabilir olmasına yönelik -sadece bu makale için anlamı ve önemi olan- bazı sınıflandırmalar ve sınırlandırmalar yapılmıştır.

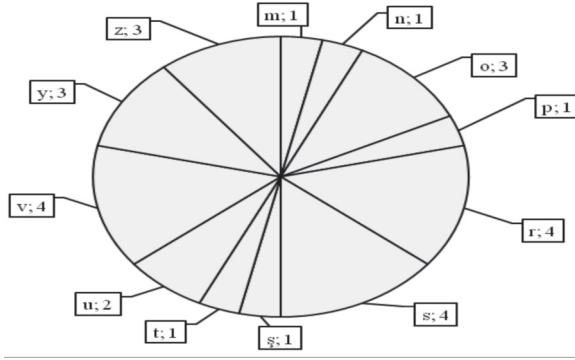
Bu bağlamda makalede, biyografik bilgileri verilen akademik kadroya bakıldığında; 23 devlet üniversitesinde, halen aktif olarak çalışan toplam 49 (kırkdokuz) adet din psikoloğu olduğu görülmüştür. Söz konusu tablo, -yukarıdan aşağıya doğru- akademik kariyer basamaklarındaki unvan sıralamasına göre analiz edildiğinde ise, halen aktif olarak akademik çalışmalarını sürdüren; “8 (sekiz) adet profesör; 16 (onaltı) adet doçent; 9 (dokuz) adet yardımcı doçent; 6 (altı) adet doktor; 9 (dokuz) adet doktor olmayan araştırma görevlisi ile 1 (bir) adet öğretim görevlisi”nin olduğu saptanmıştır. Ayrıca şu ana kadar akademiadan; “5 (beş) adet ‘profesör’ ve 1 (bir) adet de ‘doktor’ unvanına sahip akademisyen” olmak üzere toplam 6 (altı) adet din psikoloğunun emekli oldukları tespit edilmiştir. (Temmuz-2010).

Öte yandan konuyla ilgili verilen biyografik bilgilerin istatistiksel dağılımına bakıldığında da, bu alanda en fazla çalışan akademisyen sayısının dörder adet olarak Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi [İzmir]-(g); Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi [İstanbul]-(r); Ondokuz Mayıs Üniversitesi İlahiyat Fakültesi [Samsun]-(s) ve Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi [Konya]-(v)'nde olduğu; bu üniversiteleri ise, sayı olarak üçer adet ile Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi [Ankara]-(a); Çukurova Üniversitesi İlahiyat Fakültesi [Adana]-(e); İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi [İstanbul]-(o); Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi [Isparta]-(y) ve Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi [Bursa]-(z)'nin izlediği görülmüştür. Daha sonra bu sıralamayı, ikişer adet ile Çanakkale Onsekiz Mart Üni-

versitesi İlahiyat Fakültesi [Çanakkale]-(d) ve Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi [Adapazarı]-(u)'nin takip ettikleri tespit edilmiştir. Ayrıca burada isimleri geçmeyen ancak çalışmadaki listede yer alan diğer üniversitelerin ilahiyat fakültelerinde ise, birer adet din psikoloğunun çalıştığı saptanmıştır (bkz. Grafik-1).

Grafik-1: Din Psikolojisi Alanında Türkiye'nin Çeşitli Üniversitelerinde Çalışan Akademisyen Türk Din Psikologlarının Grafıksel Gösterimi (Temmuz-2010)⁹

Sonuç olarak, nitelik ve nicelik bağlamında yukarıda isimleri yer alan üniversitelere ve akademisyen din psikologlarına bakıldığında;

(a) Türkiye'nin kalkınmışlık ve gelişmişlik düzeyine göre coğrafi bölgeler bağlamında ülkenin batı bölgelerinde yer alan büyük şehirlerde

9 Grafik-1'e ilişkin kodlamalardaki alfabetik sıraya göre verilen harfler, din psikolojisi bilim dalının ait olduğu üniversiteleri; rakamlar ise, ilgili anabilim dalında çalışan din psikologlarının sayısını ifade etmektedir; Ayrıca kırs. Türk Din Psikologları (1949-2010) Üzerine Biyografik Bir Araştırma-I- II-III", adlı makale metinlerindeki "a. Din Psikolojisi Alanında Çeşitli Üniversitelerde Çalışan Akademisyen Türk Din Psikologları ve Biyografik Bilgileri" başlığı altındaki bölüm/lerde oluşturulan ilgili liste.

daha çok din psikoloğunun çalıştığı; bu sayının ülkenin İç Anadolu Bölgesi'nden itibaren doğusuna doğru giderek azaldığı görülmüştür.

(b) (b) Ayrıca yukarıdaki üniversitelerin dışında konuya yine ilahiyat fakülteleri temelinde bakıldığında ise yapılan incelemeler sonucunda; (b.a) Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, [Van]; ¹⁰ (b.b) Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, [Şırnak]¹¹ ile (b.c) Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, [Şanlıurfa]¹² Din Psikolojisi A.B.D.'nda, herhangi bir akademik unvanla çalışan din psikoloğu saptanmamıştır (Temmuz-2010).

Öte yandan bu makale kapsamında üzerinde çalışılan din psikologlarının biyografilerinde yer alan akademik eğitim ve arka plan bilgileri analiz edildiğinde ise;

(a) -Beklenildiği gibi- akademia içi ve/veya dışında çalışan din psikologlarının çoğunun, lisans düzeyinde teoloji eğitimi alan ilahiyat kökenli oldukları tespit edilmiştir.

(b) Yine din psikologlarının birçoğunun, ortaöğretim düzeyinde -daha önceden- din eğitimi aldıkları saptanmıştır.

(c) Din psikologlarının çoğunun, din psikolojisi ile ilgili lisansüstü akademik çalışmalarını, daha önceden teoloji alanındaki lisans eğitimlerini tamamladıkları üniversitelerde yaptıkları görülmüştür.

(d) Yine din psikologlarının birçoğunun, akademik çalışmalar bağlamında yurtdışı tecrübesi olmadığı tespit edilmiştir. Dolayısıyla din psikologlarının çok azı, lisansüstü çalışmalarını yurtdışında yapmışlardır. Batı ülkeleri arasında ise en çok gidilen ülkelerin de, A.B.D. ve İngiltere olduğu görülmüştür. [Not: Konuya ilişkin burada yapılan saptama, tamamen betimsel amaçlı olup akademik bir eksiklik olarak görülmemelidir.]

(e) İlahiyat fakültelerinin dışındaki fakültelerde, çok az din psikoloğunun (iki adet) herhangi bir akademik unvanla bilimsel çalışma yaptığı görülmüştür.

10 Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi [<http://www.yyu.edu.tr/birimler.aspx?fakulte=5&birimtr=IlahiyatFakultesi>], (Temmuz-2010)

11 Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi [<http://www.ilahiyat.sirnak.edu.tr/>], (Temmuz-2010)

12 Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi [<http://ilahiyat.harran.edu.tr/>], (Temmuz-2010)

- (f) Öte yandan Türkiye'deki tüm din psikologlarının, devlet üniversitelerinde çalıştıkları saptanmıştır.
- (g) Yabancı dil olarak genellikle din psikologlarının birçoğunun İngilizce ve Arapça bildikleri gözlenmiştir. Burada Arapça'yı hemen tüm din psikologlarının bir yabancı dil düzeyinde bilmelerinin en temel sebebi ise, Türkiye'deki ilahiyat fakültelerinde ağırlıklı olarak Arapça'yı esas alan İslam teolojinin öğretilmesidir. Bu nedenle doğal olarak ilahiyat lisanslı olan din psikologları, teoloji lisans eğitimi süresince Arapça eğitimi de almaktadırlar.
- (h) Birinci kuşak Türk din psikologlarının emekli oldukları kabul edilirse, ikinci kuşak din psikologlarının hemen hepsinin lisansüstü akademik çalışmalar bağlamında yüksek lisans yapmadıkları dikkati çekmektedir. Konuya Türkiye'deki yüksek öğretim tarihi açısından bakıldığında bunun sebebinin ise, 1983 yılında 2809 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinden önce bugünkü ilahiyat fakültelerinde, 'Yüksek İslam Enstitüsü' ismiyle eğitim-öğretim yapılmasına bağlı olarak ortaya çıkan kurumsal akademik yapılanma olduğu görülür. Dolayısıyla 1983 yılından önce eğitim yönetimi ve planlaması bağlamında bugünkü gibi organize bir şekilde yapılandırılmış lisansüstü akademik çalışma programlarının olmayışı nedeniyle teoloji lisans eğitimi tamamlayıp emekli olan birinci ve şu anda akademisyenlik yapan ikinci kuşak din psikologlarının, yüksek lisans dereceleri yoktur.
- (i) Emekli olan birinci kuşak ve şu anda akademisyenlik yapan ikinci kuşak din psikologlarının çalıştıkları konulara bakıldığında; daha sonra yetişen üçüncü kuşağa göre daha genel ve yüzeysel konular üzerinde yoğunlaştıkları görülmüştür.¹³ Söz konusu bu durum da, -alanın o yıllarda henüz yeni teorik çerçevesinin çizildiği düşünülürse-, bir ölçüde normal karşılanmalıdır.
- (j) Adı geçen bilim dalının geçmiş tarihine bakıldığında, academia dışından da sayıları azımsanamayacak düzeyde din psikolojisi alanında

13 Ayrıca krş. Koç, Mustafa, "Uludağ Üniversitesi'nde Din Psikolojisi İle İlgili Yapılan Tezler (1980-2002) Üzerine Bir Araştırma", *SÜİFD.*, s: 9, Adapazarı, 2004, s. 43-66; Koç, Mustafa, "Din Psikolojisi Araştırmalarında Ergenlik Dönemi Üzerine Türkçe Yapılan Çalışmalarla İlgili Bir Literatür İncelemesi", *SÜİFD.*, s:12, Adapazarı, 2005, s. 41-69; Koç, Mustafa, "Türkiye'deki İlahiyat Fakültesi Dergilerinde Din Psikolojisi İle İlgili Yayımlanan Makaleler (1953-2004) Üzerine Bibliyografik Bir Araştırma", *Bilimname Dergisi*, s: 8/2, Kayseri, 2005, s. 107-132; Koç, Mustafa, "Diyabet İlmî Dergi'de Din Bilimleri İle İlgili Yayımlanan Makaleler (1962-2004) Üzerine Bibliyografik Bir Araştırma", *Diyabet İlmî Dergi*, c: 41, s: 2, Ankara, 2005, s. 111-144

çalışma yapan din psikologlarının olduğu; ancak bunların da çok az bir kısmının, bu lisansüstü çalışmalarını doktora düzeyine çıkarıp bitirebildikleri gözlenmiştir.

Yukarıda, konuya ilişkin yapılan bu analizler çerçevesinde başta Türk din psikologları olmak üzere din psikolojisi alanında yeni çalışmaya başlayan genç akademisyenler için şu önerilerde bulunulabilir:

Türk din psikolojisi çalışmalarının yeni yeni sergilenmeye başladığı web sitesi olan “<http://www.dinpsikolojisi.org>” isimli internet sitesi, daha aktif ve fonksiyonel duruma getirilmelidir. Örneğin; adı geçen bu site üzerinde, Türk din psikolojisi çalışmaları, sanal ortamda bir arada toplanarak “Türk Din Psikolojisi Çalışmaları Bilgi Bankası” ismiyle bir veri tabanı oluşturulabilir. Bu veya benzeri bir isim altında, lisans ve lisansüstü tezler başta olmak üzere telif ve çeviri makaleler ile yayınlanmış yerli ve yabancı kitapların listesi, belirli periyotlarda güncellenerek verilebilir.

Türk din psikologlarının aralarındaki meslekî dayanışmalarının artırılabilmesi ve yakın alanlarda çalışan diğer psikologlar, psikiyatrlar ve psikolojik danışman ve rehberlik uzmanlarıyla daha yakın ve etkin bir iletişim kurulabilmesi için mutlaka legal/yasal bir sivil toplum örgütü çatısı altında toplanmaları gerekmektedir. Bu amacı gerçekleştirmeye yönelik olarak örneğin; “Türk Din Psikologları Derneği/TDPD” ismiyle bir sivil toplum kuruluşu oluşturulabilir. Ayrıca bu türden sivil bir oluşum, yukarıda adı geçen internet sitesini tüzel kişilik üzerinden sahiplenerek güncellenmesini kolaylaştırdığı gibi organizeli çalışmayı gerekli kılan kongre ve sempozyum gibi bazı akademik etkinliklerin hinterlandını da güçlendirecektir.

Özel olarak sadece adı geçen bu alanın telif ve çeviri makalelerini içeren akademik nitelikli bir “sürelî yayın” zaman geçirilmeden çıkarılmalıdır. Örneğin; ‘Türk Din Psikolojisi Araştırmaları Dergisi’ isimli bir sürelî yayın çıkarılabilir. Bu bağlamda daha çok Temel İslam Bilimleri kapsamında yayım hayatına başlayan “Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi” isimli sürelî yayın, bir bilim dalına özgü konuyla ilgili yılda iki sayı olarak düzenli bir şekilde yayınlanan en güzel yerli akademik dergi örneklerden biri olarak verilebilir.

Yine yukarıdaki konuyla ilgili olarak akademik sürelî yayıncılığa ilişkin motivasyon eksikliği, bir ölçüde bu tür sürelî yayıncılık aktivitelerinin gereğinden fazla zaman alacağı gerekçesiyle üçüncü ve dördüncü kuşak din psikologlarının, akademik kariyerini tam olarak tamamlamamış olmalarına bağlanabilir. Belirli oranda gerçeklik durumu olan bu problem ise, şu anda akademik kariyerlerini tamamlamış olan ikinci kuşak din psikologlarının -

tecrübelerini de ortaya koyarak- öncülük yapmaları sonucunda aşılabilir bir durum gibi görünmektedir.

Ayrıca yerli din psikolojisi çalışmalarında kullanılan Türk dilindeki teknik kavramların standardizasyonunu sağlamak ve bilimsel anlamda kullanılan yerli bir ortak bilimsel dilin kalitesini yükseltmek amacıyla “Din Psikolojisi Sözlüğü” ismiyle bir atölye nitelikli sözlük çalışması planlanmalıdır.

Din psikolojisi alanında yabancı dilde yazılan en yeni temel kaynakların, atölye çalışması formatında Türkçe’ye çevrilmesi çalışmalarına planlı bir şekilde ivedilikle başlanmasına ihtiyaç vardır.

Yine bu çerçevede, din psikologlarından oluşacak bir komisyon tarafından, yeni gelişmeleri de kapsayan alanın ‘handbook’ tarzındaki el kitabı ihtiyacını giderecek geniş ve derin bir içeriğe sahip “Din Psikoloji” isimli temel kaynak niteliği taşıyan bir başvuru eseri yazımına zaman geçirilmeden başlanmalıdır.

Her yıl yapılacak olan din psikologları koordinasyon toplantılarında, ülkenin popüler ihtiyaçlarında göz önünde bulundurularak yüksek lisans ve doktora tezlerinin öncelikli araştırma alanları ve konuları, –öneri bağlamında da olsa- belirlenmelidir.

Bu makale çalışması sürecinde, devlet üniversitelerinde çalışan akademisyen din psikologlarının, web sitelerindeki özel yaşamları ile çalışma alanlarını ve ürünlerini içeren biyografik bilgilerinin gereken süre içerisinde güncellenmediği görülmüştür. Bu konuda daha hassas davranarak, kurulacak özel takip komisyonları aracılığıyla konuyla ilgili güncelleminin gerektiği süreçte, zaman kaybetmeden yapılması ve/veya ilgili web tasarımını yapan teknik ekibe yaptırılması yerinde bir uygulama olacaktır. Zira, bu türden güncelleme çalışmaları, alanda yeni çalışmaya başlayan din psikolojisi araştırmacıları için akademik anlamda sosyal çevre oluşturarak, ilgi duydukları araştırma konularına ilişkin bilimsel destek almalarını kolaylaştırıcı önemli bir fonksiyonelliğe sahiptir.

KAYNAKÇA

Harran Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi[<http://ilahiyat.harran.edu.tr/>], (Temmuz-2010).

Koç, Mustafa, “Uludağ Üniversitesi’nde Din Psikolojisi İle İlgili Yapılan Tezler (1980-2002) Üzerine Bir Araştırma”, *SÜİFD.*, s: 9, Adapazarı, 2004, s. 43-66.

-----, “Din Psikolojisi Araştırmalarında Ergenlik Dönemi Üzerine Türkçe Yapılan Çalışmalarla İlgili Bir Literatür İncelemesi”, *SÜİFD.*, s:12, Adapazarı, 2005, s. 41-69.

-----, “Türkiye’deki İlahiyat Fakültesi Dergilerinde Din Psikolojisi İle İlgili Yayımlanan Makaleler (1953-2004) Üzerine Bibliyografik Bir Araştırma”, *Bilimname Dergisi*, s: 8/2, Kayseri, 2005, s. 107-132.

-----, “Diyanet İlmî Dergi’de Din Bilimleri İle İlgili Yayımlanan Makaleler (1962-2004) Üzerine Bibliyografik Bir Araştırma”, *Diyanet İlmî Dergi*, c: 41, s: 2, Ankara, 2005, s. 111-144.

Marmara Üniversitesi İlahiyat Haber Bülteni, İstanbul-2008.

Öcal, Mustafa, *Kuruluşundan Günümüze Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi*, Özal Matbaası, İstanbul, 2006.

Rize Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi [<http://ilahiyat.rize.edu.tr/>], (Temmuz-2010).

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi [<http://www.if.sakarya.edu.tr/>], (Temmuz-2010).

Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi[<http://www.ilahiyat.selcuk.edu.tr/>], (Temmuz-2010).

Süleyman Demirel Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi[<http://ilahiyat.sdu.edu.tr/>], (Temmuz-2010).

Şırnak Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi [<http://www.ilahiyat.sirnak.edu.tr/>], (Temmuz-2010).

Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi [<http://ilahiyat.uludag.edu.tr/>], (Temmuz-2010).

Yüzüncü Yıl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Resmi Web Sitesi [<http://www.yyu.edu.tr/birimler.aspx?fakulte=5&birimtr=IlahiyatFakültesi>], (Temmuz-2010).